

Jelen, múlt, jövő

Joseph Pearce belgiumi flamand író

Vaderland (Szülőhaza)

című regényéről

Joseph Pearce 1951-ben született a belgiumi Vilvoorde városában, itt is nőtt fel. A Leuveni Katolikus Egyetemen germán filológiát tanult. 1974 óta Antwerpenben él és dolgozik. 2007-ig középiskolai tanárként angol és holland, azaz flamand nyelvet és irodalmat tanított. 2000 és 2010 között a *De Morgen* [Holnap] című napilap irodalmi mellékletének recenzenseként dolgozott, miközben a *De Standaard* [Mérték] című napilapban két hetente a sportrovatban publikált. Műveit csehre, magyarra, angolra, spanyolra, lengyelre és franciára is lefordították.

Édesapjának zsidó felmenőit a 16. század elején űzték el Spanyolországból, ahonnan először Amszterdamba, majd Lengyelországba menekültek. A szerző édesapja az akkor Poroszországhoz tartozó Breslauban, a mai Wrocławban született. Angol neve alapján az író sokáig azt hitte, hogy apja angol, míg tizenégy éves korában felfedezte, hogy német zsidó származású. Apja egy évvel a második világháború előtt, tizenöt éves korában Németországból menekült Angliába, ahol Werner Peritzből Vernon Pearce-re változtatta a nevét. Új név, új identitás. A háború során brit katonaként harcolt Belgiumban, itt ismerte meg flamand katolikus feleségét. A körülmények hatására katolizált, életét Belgiumban élte le.

Pearce életművének jelentős része az identitás, a hit, a hagyományok és a történelem alkotta háló nehéz problémáját járja körül és nem kis részben önéletrajzi elemeket tartalmaz. E háló említett csomópontjai felvetik a hovatartozás, a lázadás, a közösség akoljába visszahúzóds vagy az abból egy tágabb közösségbe történő kilépés, az asszimiláció dilemmáit.

A *Vaderland* című regény ötödik fejezete, melyből az alábbi részlet származik, 1829-ben, Lengyelországban játszódik. A fejezet főhőse az orosz hatalom elleni össze-

esküvésbe keveredik, letartóztatják és kivégzik. Az ő szelleme jelenik meg, amint lovaglólülésben ül egy háztetőn és egy képzeletbeli hallgatóságnak meséli történetét. Ahogy a szerző a *De Standaard* című lapban megjelent, 2008-as interjújában elmondja, a figurát a Sólem Aléchem műve alapján készült *Hegedűs a háztetőn* című musical (1964) és a *Zöld hegedűs* (1923–1924) című Chagall-festmény alakja ihlette. A háztétről a főhős rálát az egész kis lengyel falura, a közösségre, amelyből származik és amelyben élt. A madártávlat segít összegezni a regényben eddig elmondottakat és valahová, ha képzeletben is, de elhelyezni a család kezdeteit. A háztetőn ülő figura beszédmódja a jiddis történetek stílusát idézi: állandóan kitérőket tesz, a hallgatóság türelmét kéri, és mindenről valami hasonlat jut az eszébe, ami különösen vizuálissá teszi narrációját.

A belgiumi flamand irodalomban a zsidó perspektíva rendkívül ritka, míg a flamand és a belga identitást boncolgató történelmi regénynek hosszú hagyománya van. Talán fél kezünkön megszámlálható azoknak a flamand kortárs vagy klasszikus műveknek a száma, amelyek a zsidó élettapasztalatot dolgozzák fel. Ezért is értékes Joseph Pearce regénye, melyben nem maga a cselekmény, nem is maguk az egyénített karakterek – ebből is kevés van –, hanem az évszázadokon átívelő közös, ugyanakkor mégis mindig más és más zsidó tapasztalat felmutatása, e tapasztalatok mintázatainak ismétlődése, az ezekből következő filozófiai és morális kérdésfeltevések játsszák a főszerepet – megfelelően adagolva a humort, az iróniát, az önkritikát és a pátoszmentes, fájdalmas szomorúságot.

Gera Judit

